

[illegible]

トト 346

Կոստանդնուպոլիս, 10 Սեպտեմբեր :

—Լ.Թիֆ տէյ արտաքին գործոց պաշտօնատա.

ቀረጽ ሲሆን ሌሎች ሲሆኑ

ՔՐԻՍՏՈՍԻԱՆ ԵՐԵՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՐԱՆ

ԱՅՈՒՂԻԱՆ. Լինում, 7 Սեպտեմբերի րոտ լատինացուց :
Թագուհին միշտ Պալատիկ կը գտնուի Ստոլ-
տիայի մէջ, ուր ամսուս 5ին պարտաւ որեցաւ
մասնաւոր խորհուրդ մը ընելու . ազգարարութեան
նամակներ խրկուեցան պաշտօնատարաց և բազա-
քական պաշտօնէից աս բանին համար որոնք ներ-
կայ պիտի գտնուին . ուրիշ բաներէն զատ աս
խորհուրդին մէջ բոլոր եկեղեցիներուն և մա-
տու ուներուն մէջ ազգութիւն ընելու կերպը պիտի
կարգադրեն որպէսզի Ստուծոյ ազգէն որ քաղա-
քը մաղձայողէն ազատէ . այս հիւանդութիւնը որ
շատ թուլացեր էր , ուժով մը կրկնեց :

Օրագիրները առ այժմ գիտարարութիւն կը բա-
շեն իրենց մեծամեծ էջերը լեցունելու . ամենեւին
օգտակար նիւթեր չկան . բազաքը շատ վտառա-
ցած է իր երկրին գործքերուն վրայօք , գրամա-
կան թուղթերը առհասարակ բարձրանալու վրայ
են , որուն պատճառը ձեռագործական գաւառ-
ներէն , և հունձերուն առատութեան վրայով
առնուած յաջողակ լուրերուն կուտան :

ԳԱՅՐԻԱՆ. Փարիզ, 8 Սեպտեմբերի րոտ լատինացուց :
Ստորուան ներքին գործոց պաշտօնատար բա-
ղաքապետներուն կողմանէ առած գիրքերուն հա-
մեմատ , հաւանական չէ որ քաղաքներուն մէջ
եղած ընդհանուր ժողովներուն շատը սահմանա-
դրութեան վերստին քննութիւնը խնդրեն . թիւ
որ քանի մը չափաւորութիւն փափաք կը տեսնուի
ուրիշ բան չէ բայց միայն գաւառի խօսքեր ,
հարկաւոր եղած ժամանակը գործքերուն օգտա-
կարութեանը և երկրին երջանկութեանը համար
գործութիւն ու հաստատութիւն տարու :

Քաղաքապետական ազգարարութիւններուն
նայելով դատերուն պարունակածը նախապէս
կենդանականէն դուրս նպատակ ունի , սահմա-
նադրութեան ջնջած սուրբերը վերահաստատուիլ
կուզեն , և մօտիկ Ստոլիին առնալով կը կամուտ
ներուն վրայով տուրքին ընդ գիմանալ կուզեն .
Հռովմայեցեաց գործքերը խառնակութեան մէջ
են . առայժմ խոր անմիաբանութիւն կայ Վայե-
թայի և Վաղղիայի խառնաբաղութեան մէջ , յանձ-
նարարական գործադիր պաշտօնատարութիւնը ի
Հռովմայեցեաց օր խտտութիւններ կը բանեցունեն :

Հոգաբարձուաց ժողովը իր սովորական նիս-
տերուն տեղը երէկ ժողովեցաւ , մինչև կէսօրէն
երկու ժամ ետքը մնաց ժողովը , ներքին գործոց
պաշտօնատար մօտիկ Ստոլին Դաբլիթի յատկա-
պէս եկաւ ու զօրապետ Կանկարնիէն աս ժողովին
ներկայ էր , խնդիրը Ստալիայի գործքին վրայով
էր . հոգաբարձուաց ժողովը պարոնայք Տիւֆօր
և Կանկարնիէն լսելէն ետքը որոշեց որ օրէնս-
դրական ժողովը իր սահմանեալ ժամանակէն ա-
ռաջ հրաւիրելու չէ որ հաւաքուի :

Հետեւեալ գիրքը քաղղիայի հասարակապե-
տութեան գահերէցը խրկեր է ի Հռովմայեցեաց
զինացի պաշտօնեայի մը :

Վաղղիական հասարակապետութիւնը Հռովմայեցեաց
գործք խրկեց՝ ոչ թէ Ստալիայի ազատութիւնը
բնաջինջ ընելու , այլ մանաւանդ ազատութիւն

կարգադրելու ու անոր չափազանցութիւններէն
զգուշացնելու ու հաստատելուն ընելու համար ,
Վաղղիական գահին վրայ կրկին հաստատելով այն
իշխանը որ առաջինը եղաւ բոլոր օգտակար նո-
րողութիւնները ընելու :

Հաւուր կիմանամ որ սրբազան Հօրը բա-
րեյօժար գիտաւորութիւնը ինչպէս և մեր գոր-
ծողութիւնը անպատու կը քննադատուի իր
բերու ազգութեան թիւր և կուզեն որ Վաղղիական
հաստատութիւնը տարադրութեան և բռնու-
թեան հիմն ըլլայ :

Օրուցեցէք իմ կողմէս զօրապետին թէ ա-
մենեւին չափով թոյլ տայ քաղղիական գործակի-
ն ստուերին տակը այնպիսի գործողութիւն մը ընել
որ մեր միջամտելու ըլլալուստ արժանապատուու-
թիւնը փոխէ :

Վաղղիական աշխարհական իշխանութիւնը կը
համառօտեմ այսպէս . ընդհանուր անխաչարու-
թիւն , աշխարհական կառավարութիւն , Նա-
բօլէճական օրէնք և ազատական քաղաքականու-
թիւն . իրեք կարտիստներուն յայտարարութիւնը
կարգադրու շատ վերաւորուեցայ , որ անոր մէջը
Վաղղիայի անունը յիշուած չէր և ոչ մեր քա-
ղղիական իշխանութեանը զգեստին ուղղակի
իմ սրտիս կը դառնայ : Իսկ զօրապետին որ լաւ ի-
մացնէ թէ Վաղղիական իր ծառայութիւնը չի ծա-
խեր , բայց կուզէ որ գինէն շնորհակալութեամբ
գիտնան իր ըրած զօրք և անձնուրացութիւնը :

Երբ որ մեր զօրքերը Լեւոնայի պոյսը ը-
րին . ամէն տեղ նշան թողուցին խորհախու-
թեց եղծումը և ազատութեան սերմը , ուրեմն չըլլայ
որ ըսուի թէ 1849ին մէկ քաղղիական զօրաց բա-
նակ մը ուրիշ գիտաւորութեամբ վարուեցաւ
և ուրիշ վախճան ունեցաւ :

Վաղղիական զօրապետը որ իմ անունով շնորհա-
կալ ըլլայ բանակէն իր աղնուտիս վարմունքին
համար . յաւուր իմացայ որ բնականաբար ալ
յարգուած չէ ինչպէս որ արժանի էր՝ կը յու-
սամ որ խոյն զօրքին վիճակը կը փոխէ . ու հոգ-
կտանի րոտ արժանայն զետեղել :
Փարիզ 18 օգոստոսի . 1849 :

Ինդհանուր հաշտութեան ժողովը օգոստոս
22-23 և 24 նիստերուն մէջ իր պարտաւորութիւնը
կատարելով՝ առ այժմ լուծուեցաւ . երկրորդ
անգամին Փարիզի քաղղիական ժողովուրդը :

Վաղղիայի ու Վերիկայի առեւտրականներուն
ազգու ճարտասանութիւնը Փարիզի զինուորաց
ու շատերուն ալ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ ու
սրտերնուն մէջ խաղաղութեան սէր բորբոքեց .
գահերէցուէ պատիւը Վիկտոր Հիւլօ անուանի
հեղինակին տրուեցաւ , (Փարիզի արքեպիսկոպոսը
և Վ . Ստալիին իրենց հիւանդութեան պատճա-
ռաւ այս պաշտօնը չընդունեցին) որ սրանչէր
ճառով մը բացաւ ժողովը որուն ամէն ալ հա-
ձեցան . Վս ժողովքին սկիզբը՝ նաև Վ . Պերանժե-
հաչակաւոր բանաստեղծը յետագայ տալերը
գրեց ու ընծայեց ժողովականաց :

Օխաղաղութիւն տեսի յերկիր իջաներ
Ղապաղեցի զօրքի , զճաղիկ և ըղհակ :

Եւ զԱրեւիկն ահարկու՝ ի յօդ հանդարտ .
Հեղձուցանէր նա ըղանթիս ոչ հրացայտ ,
Մէջ , ասէր , դուք հաւատարմք բաժնութեամբ ,
Վաղղիացիք , Վաղղիացիք , Ռուսք , Վերմանք ,
Վիշ գաւն սուրբ , ու՛մ ժողովուրդք բաժնազդի .
Եւ աղակցեալ լերուք յաւեւ միաբանք :

Ս . ար Վիտրէֆ Ռուսիոյ լիակատար իշխա-
նութիւն ունեցող պաշտօնատար , պարսերս կուս
ար Ներքստէն ազգարարութիւններ ընկալաւ ,
Ռուսիոյ Հունգարիայի համար ունեցած նպա-
տակին . ասոր վրայով եղած նշանակութիւնը հա-
ղարէց մօտիկ տը Վիտրէֆ Վաղղիայի կառա-
վարութեան , որպէս թէ՛ կուս տը Ներքստը յա-
ռաջատես ըլլալով Վաղղիայի կառավարութեան
աս առարկային բողոքարարութիւն խնդրելուն , կը
կարծէ անմիջապէս բացայայտել կայսեր գիտաւո-
րութիւնը , որ ամէն զօրքերը իր սահմանները քաշ-
է , խոյն որ ապստամբ հունգարացիները իրենց
զէնքերը վար կը դնեն և բերդերը աւստրիացոց
զօրաց կը յանձնեն :

Վանք որ Ստալիայի և Վաղղիայի իշխա-
նութիւններէն ալ , կը տեսնուի որ Ներքստը ,
Ռուսաց զօրքերուն մեծ մասը մանապէս բաշտ-
լու են , միայն այնքան զօրք պիտի մնան հոնտեղ-
ուանք որչափ որ հարկը կը պահանջէ հանգստու-
թիւնը պահելու :

ԱՄՍՏՐԻԱՆ. Վէնա , 11 Սեպտեմբերի րոտ լատինացուց :
Կայսրը ամսուս 6ին ճամբայ ելաւ Վրուսիայի
Թագաւորին ու Թագուհիին հետ տեսնուելու
որոնք Վրուսիայի Վերիկ քաղքին ջերմակները
եկած են , Կայսրը ամսուս 8ին Վերիկ հասաւ .
նոյն օրը Վրուսիայի Թագաւորին և Թագու-
հիին հետ տեսնուեցան . աս ետքինէն ալ հոն ե-
կած էին . նոյն օրը Վերիկ Վաղղիայի արքունի
ամարանոցը գնաց որ Թագաւորական ընտանեաց
այցելութիւն ընէ , ու այս առտու իր մայրաքո-
ղքը դարձաւ :

Նորին Վերիկաւորութիւնը երկաթե ճանա-
պարհը Սիլիէն մինչև Կայսրի պիտի բանայ հա-
ղէտով , անկէ թրեւտ երթալու է ու Վրուսիայի
ճամբով Վէնա գալու է Վան Վերիկն ընկերու-
թեամբ :

Կայսերական բանակին երկ երկ զօրապետները
Ռատեցքի , Հայնաւ Լըւչի և այլն Վէնա կան-
չուեցան :

ՎԵՆԵՏԻԱ : Վերիկաւ ամսու 28ին Ռատեցքին
քաղաքը մտաւ շատ մեծ փառաւոր հանդէսով ,
ու բաղադրացիք քաղքին ոսկեղէն բանակին անոր
ընծայեցին :

Կայսեր թողութիւն չտուած 40 հոգիին մէջն
են Ստալիին և Թոմազէն :

Թրեւտէն եկող Վստրիական շոգենաւով
երեւել լուր մը չառնք , միայն թէ՛ յիշեալ
քաղաքին և շրջապայտերէն պաշարման վիճակը
վերցուցեր են . նմանապէս Վարկալիային Իսդ-
րիայէն և Կորիցիա և Կրասնա կոմսութիւններէն
ու սեպտեմբեր 11էն քաղաքական կառավարութիւն

յառաջնոյ յետին
ոչ դարձաւ և ոչ մին .
Սին միայն ծերունի
ակնաջեր զեւր մուտ ,
հազիւ բնոյն առաջի
եկ' նստաւ ծակամուտ .
Յայն ի գունդն ի սպիտակ
յակն անթարթ խլրտեր ,
հուսկ ձայնեաց բացարձակ
ծանեաւ հաղթն անընտել :
Թիւ յալուր թէ ի տաշտ'
յինչ կամիս , փոխեցիս ,
մեր յեղին ես անհաշտ
ոչ տեսցես մօտ քեզ զիս :

Խաբեբայք միշտ արդար
արտաբուստ կերպանան ,
այլ նոցին բաղձահար
հաղթ Լըքցին ընդունայն :

ԿԱՔԱՒԵԻԱՔԱՂԱՂԱՂ
Յերկուց միջի կուտաւեր
համբերողին կեանք խոնարհ ,
թէ զիպեցին իւր ընկեր .
փայլի զերթ լոյս ընդ աշխարհ :
Գնոյ էառ ձնական
աղնիւ թռչուն զկաբաւ ,
որ յիւր նուագ քաղցրաձայն
ընդ յորեկ զօրն անբաւ :
Յուր իւր ի վեր կարկաջուն
փետուրք լանջաց գոյնզգոյն ,
եւ զոյգ թռչուն ի ծափին
շարժին ի բէն հաւք ողջոյն .
Եւ երբ ի ձայն ուրբուն
կենդանական զծիծաղ
զոր ետ իձեր բնութիւն .
յիւր ի կարկաջն յաւելոյր՝
նախանձ տրտունջ շնչուն
յառնէր հաւուց սևաթոյր :

Նա իւր ձեմին մանրութեւ
չողանէր երէքք աքաղաղ .
ի թռիչտ հաւուց ազատ այլ
չեւտեւ զօրք իւր խաղաղ .
Եւ ի գանկը հանապաղ
հալածանաց բակ է բակ ,
զերծեալ ի բանտ հաղիւ հազ
ողոյն գայլէ եղերգ ալ .
Վաղ դարձեալ ակնալիշ
տես Վաղաղը զի զերեար
խաճնուն յարկն բողոնիշ
որպէս ի բնէ կուտարար .
Վնչէն զարտօսր սիրովեաց
անձնիւր անձին միմիար .
“զի թէ սորա ընտանիք
յառնեն յիւրարս առ . նախանձ ,
Եւ զերթ զընէ կատաղիք
չտան միմեանց զիւր դադար ,
ընդիս իյնէն հաշտարարք
երբ են միմեանց թշնամիք :

վերադառնալիս իր ունեցած արտոնութիւնները ձեռք առեր է :

Ստորագրողը իր հարուածը կրնէ եղեր թրեւս և բոլոր շրջագայ բաղադրները :

— Այսպիսով միացեալ նահանգներէն մինչև օգոստոս 22 առած լուրերնիս կրճատուցանեն թէ՛ մաղձայրողը՝ իրաւութիւնն մէջ բոլորովն դադարած է, իսկ — իջող ալ շատ քիչ կայ : Բայց Պօլթան աւելցած է այս արտոն : Նորէն շատ ծանր աղմուկներ ծագեր են ի Սօնթրէալ (Վանատա) :

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ, Վարսովա, 2 Սեպտեմբերի :

Կայսրը հետեւեալ հրամանագիրը տուաւ :

« Երբարութեամբ ճանչալով ան ամէն ծառայութիւնները, զորոնք իմ գահին ու հայրենեաց համար անասան բաժնորոշութեամբ մը գործունեայ բանակին բարձրհրամանատար ընդհանուր սպարապետ Վարսովայի իշխան, իսկ գեղի Նիկիտայի կոմսը կատարեց, ամէն զորքերուն կրհրամայեմ որ նոյն ընդհանուր սպարապետին նաև իմ եղած տեղերս ան զինուորական պատիւներն ընեն, որոնք ըստ օրինաց միայն ինծի կրպատւածին » :

Վարսովա օգոստոսի 16 :

ՆԻԿՈՒՍՅԱՆ

— Նապոլէոն իշխանը Հունգարիայէն դարձաւ ու սեպտեմբերի 1ին Վարսովա հասաւ ու թաղապետական պալատը իջաւ :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՒ ՔԻՐ

Չմիջնիւ, 16 Սեպտեմբերի :

Կոտանդնուպօլսէն կրգրէն :

« Գլխաւոր աշխարհական ժողովոյն անդամոց նորոգ ընտրութիւնը արքունի հրամանագրով հաստատուած ըլլալով, նոյն հրամանագրով ամսոյս 1ին հինգ շաբթի օրը կարդայուեցաւ ի պատրիարքարանին ի ներկայութեամբ ամենապատիւ արքայական Պատրիարքին և համարէն նորընտիր մեծարգոյ Պատրիարքին և համարէն նորընտիր մեծարգոյ Պատրիարքին : Այս ազգային գերագոյն ժողովը անմիջապէս սկսաւ իւր ծանր պաշտօնը ի գործ դնել ազգասիրական եռանդով մը, որուն ի բուն սրտէ կրքաբեմաղթմբ միաբանական սէր և յարատեւութիւն իրենց բարեջան աշխատութեան մէջ : Բանդի միաբանական սիրով և յարատեւութեամբ հետեւեալ գործերը կրգրուան և յառաջ կերթան յօգուտ և ի պայծառութիւն Գլխաւոր : Գլխաւոր հոգեւորական ժողովոյն անդամոց ընտրութիւն և ամսոյս 6ին ի գործ դրուեցաւ ազգային գերագոյն ժողովոյն տնօրէնութեամբ :

— Աւրախ սրտի կրքեմբ թէ Կոտանդնուպօլսոյ թօժ գաղտնի թաղին դպրատան բարեկարգութեան համար ընկերութիւն մը հաստատուեր է Սիւրբ Պանդալէօնի անուամբ : Այս ընկերութիւնը որ արժանապարհ Սօնթրէան Յակոբ աղային ազգասիրական խնամքով և եռանդեամբ հիմնադրեցաւ, հոգ պիտի տանի նոյն դպրատան ըստ ամենայն մասին յառաջողութեան վրայ : Ուրտեղ արգէն 130ի չափ աշակերտ կրգտնուին : Երեւել միաբանութեամբ բաժանորդ գրուելուն տարեկան գինը 50 դրուուէ է, և կրքեմբ թէ արգէն 80ի հասեր է բաժնեւորներն թիւը քանի մը ազգասիրաց առատաձեռնութեամբ :

Վրացիկամբ որ այս բարենպաստ ընկերութիւնը հոգ տանի լրագրաց միջոցաւ հրատարակելու իւր տարեկան եկամտից և ծախուց հաշիւը, նմանապէս իւր բաժանորդաց անուանքը ի բաժնեւորութիւն և ի տեղեկութիւն հասարակութեան :

— Կոտանդնուպօլսոյ հոռոմեական Հայ յարգոյ բարեկամներէն նմաններ ստացանք մօտ օրերս որոց մէջի գծաղղ լուրերէն կրտեսնուի որ տալիս խաղաղութիւնը տիրած չէ մեր համազգի եղբայր մէջ : Այլ ընդհակառակն երկպառակութիւնը երթալով կրտարածի, կրքեմբ կրգրուեցաւ, և ժողովուրդեան ու խօսքի տէր երեւելեաց մէջ եղած ջրտութիւնը կամաց կամաց աւտարակոյս գէշ հետեւութիւններ կրնայ ունենալ ի միաս ընդհանրութեան ազգիս : Վանտոյ ախուռնիմբ թէ ազգասէր և խոհեմ անձինքը լուսաւորեալ դարուս պարագայից համեմատ վարուելով, ժողովուրդեան և մեծամեծաց մէջ սէր

և միաբանութիւն հաստատուելու պիտի աշխատին հոգուով չափ : Բանդի այս առաքինութեան վրայ հիմն չունեցող գործքերը երբէք տեղադրան չեն կրնար ըլլալ :

— Համազգեաց ընկերութեան վրայօր յիշեալ մայրաքաղաքէն ընդունած լուրերնիս միմիջարակաւ են յոյժ : Ըստորում այս ընկերութեան գործունեայ անդամները խոհեմութեամբ և գովելի յարատեւութեամբ մը կրքարունակեն իրենց ազգասիրական ծանր պաշտօնը, և անձնանուէր եռանդեամբ կաշխատին յաղթելու ամէն արգելքներու որ բնականապէս յառաջ կելլեն այսպիսի համազգային ընդհանուր ընկերութեան մը դէմ, մանաւանդ երբոր տակաւ ին իւր օրորոցին մէջն է : Այս իրաւունքը ևս առաւել կրպարտուորէ հայրենատէր անձինքը, որ ամէն կերպիւ բաժնեւոր և նպատակաւոր ըլլան յիշեալ ընկերութեան յառաջողութեան, ներդրումով ըլլալով անոր պակասութեանցը և թէ ունի, վանող ամէն գործոյն սկիզբ իրաւ գծուար է, մանաւանդ երբոր ազգային լուսաւորութեանը և զարգացմանը վերաբերեալ գործ մըն է :

Այս գծուարութեանց և արգելքներուն բնական բան մը ըլլալը աղէկ գիտնալով Համազգեաց ընկերութիւնը, կը յաւատարմութեամբ առանց վշաւտելու արիւթ թեամբ և երկայնմտութեամբ յառաջ պիտի տանի իր վեհանաձեռական ազգօգուտ նպատակը, աղէկ մը տպաւորելով մտքերնուն մէջ թէ, Յաղթող է ամենայն աշխարհիկութիւն :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

ԱՆԳՂԱՏԻՈՑ ԴՊՐՈՑԻՆ ԵՒ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ Ի ՄԱՂԳԱ

Նախագահ ուսումնարանի ժողովին ի Լոմարա, Լոմարա Աւել : Փոխնախագահ հրամանատար ուսումնարանին, Վ. Ռ. Կ. Պրիւմ : Բաժնեւորներ համալսարանին եղած վարձուպէս արհեստից : Աւելին դաստուար, Սեպուհ Գեորգ Ուլիս : Իրաւաբաններ դաստուար, Վ. Սիւնու Չեքուի : Գաղղարներ և Գերմաններ դաստուար, Սիւնու Փրոնց : Տաճկերէն և Հայ դաստուար, Վ. Յովնանիս Բեռնեան : Արարեւելի դաստուար, Վ. Սիւնու Մոգրաբի :

Ուսումնարանին հիմնադիրը ընկերութիւն մըն է մարդ ասէր անձինքներէ բաղկացեալ, որոնք մեծ փափաք մը ունենալով՝ թէ լրեւել և թէ Սիւն ջերկեայ բաղադրներ բնակող ժողովուրդը բարեկրթութեամբ համար : աս նպատակով աշխատեցան պատրաստել ան միջոցները, որոնցով անոնք կարող ըլլան լրացական բարեկրթութիւն ստանալու՝ չափաւոր ծախիւր և երբեմնաւ ձրիապէս, առանց շատ հեռանալու իրենց երկրներէն : Ինչ կերպով զխաւոր անդամներն են Նիկիտայի և Գերմանայի, իրենց նախագահ ունենալով՝ Լորտ Աւելի, անդամ Նիկիտայ խորհրդարանին (Բարախէի) : Նաև գործող կառավարիչներէն մէկն է Նիկիտայ Պոնտէն, իրաւաբանութեամբ լիակատար իշխանութիւն ունեցող գեաւաճ ի Ռոմարա :

Այս ուսումնարանը Սաղայի մայրաքաղաքէն Վարդգայէն 2 մղոնի չափ հեռուորումը՝ Սուրբ Յովնանի ըստած ծային վրայ է, մէկ մասնաւորապէս զով և առողջարար գիրքով մը :

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ

1. Այս ուսումնարանը կրպարունակէ, ա. Գլխոյ կամ նախակրթարան մը տղայց համար, բ. Նիւմարան մը նորահաս պատանեաց կրթութեանը համար՝ գրականութեան և գիտութեանց կամ լրտաւածաբանութեան մէջ :

2. 8 Տարեկան վար եղող տղայ մը պիտի չնդունուի, ո՛ր ալ 17 տարեկանէն վերը կարող պիտի ըլլայ մնալ նախակրթարանին մէջ, մինչև որ մասնաւոր թոյլտուութիւն մը չունենայ ուսումնարանի ժողովէն :

3. Կրթութեան սրբանները ասոնք են. Նախակրթարանին մէջ՝ 11 տարեկան վար եղող տղայ մը, իր ուսուցիչին և ուսմանցը համար հաստատուեալ տարին 35 լրացաւ սթերլին : ու անկից վեր եղող՝ 45 լրացաւ սթերլին : իսկ ձեւարանին մէջ եղող աշակերտը իր ուսուցիչին և ուսմանցը համար հաստատուեալ տարին 60 լրացաւ : Այս տղայքը և պատանիները ուսումնարանի ժողովէն պիտի ընտրուին :

4. Երբոր 2 կամ աւելի եղբայրներ մէկտեղ ըլլան, անատենը յիշեալ պայմաններուն վրայ 100ին 10 պակաս հաստուցանելու են :

5. Լրտաւածաբանութիւն ուսանողները որ լրեւելան բրիտանեայ եկեղեցիներէն են, նախապէս կրթարանին կամ ուսումնարանին մէջ պիտի ընդունուին՝ տարին 25 լրացա հաստուցանելով :

6. Նախակրթարանին և ուսումնարանին մէջ՝ առանց ծախս պահանջելու որոշեալ թուով մը տղայք և պատանիներ պիտի ընդունուին, թէ որ անոնք խելացի, բարի վարք ունեցող և ուսումնասէր են : ասոնք ծնողով և ազգաւ հետեւալ երկրներուն մէկին բնակը ըլլալու են : Յունաստան, Տաճկաստան, Եթովպիոս, Երբիա, Պարսկաստան, Եգիպտոս, Հայկաստան, և Վիւրիկի ուրիշ մասերը : Այս տղայքը կամ պատանիները պիտի ընդունուին լրտաւածաբանութեան հաստուցանելով :

7. Նախակրթարանին մէջ սորվելիքները ասոնք են. կրթական և բարոյական կրթութիւն Սուրբ Գրոց համեմատ : Նիկիտայի, Նիկիտայի, Յունարէն, Գերմաներէն, Գաղղարէն, Իտալերէն, աշխարհագրութեան Յունարէն, Տաճկերէն, Հայերէն և Երբերէն լեզուները : գրութի, թուաբանութի, համարակալութի և ուրուագրութի : սկզբունք չափաբերականութեան (մաթեմատիկա), բնական փիլիսոփայութեան, աշխարհագրութեան և պատմութի : Այս ուսմանքները պիտի չափաւորուին իւրաքանչիւր աշակերտին յաջողակութեանը և կարողութեանը համեմատ :

8. Հրապարակաւ Լրտաւածային պաշտօն մաստուցանելու վրայով՝ թէ որ նախակրթարանին և ձեւարանին աշակերտները չեն ուզեր Նիկիտայի եկեղեցւոյ պաշտօնին ներկայ գտնուիլ, ապա պիտի ըլլան իրենց կրթութի եկեղեցիները երթալու :

9. Նիւմարանին մէջ ուսման ընթացքը պիտի ըլլայ այսպէս : դաստուարութիւն լրտաւածաբանութեամբ և բարոյական փիլիսոփայութեամբ : բարձրագոյն դասը լրտաւածութիւն և Յունարէնի : Նիկիտայի, Գերմաներէն, Գաղղարէն և Իտալերէն գրականութիւն : լրեւելան լեզուները և Երբայերէն գրականութի, պատմութի, բաղադրական տնտեսութիւն և իրաւագիտութիւն, չափաբերական գիտութիւններ, բնական փիլիսոփայութիւն և աստղաբանութիւն :

10. Բիւրականութի, տնկաբանութի, հանքաբանութի, բնական պատմութի, պատկերահանութի, մեքենական արհեստ, ճարտարապետութիւն և երաժշտութիւն : ասոնք դասերը պիտի տրուին ծնողաց հաստուցանելու և առանձին ծախով :

11. Տղայք՝ իրենց տարեկան հաստուցանելիքն չորրորդ մասը՝ 3 ամիսը անգամ մը կանխիկ հաստուցանելու են : և նախակրթարանին կամ ուսումնարանին աշակերտ մը թէ որ եղալ ուզէ, պէտք է որ 3 ամիս առաջ իմաց տայ, եթէ ոչ՝ կը պարտու որի երեքամեայ ծախքը հաստուցանելու :

12. Եթէն տարի 9 շաբաթ ժամանակ պարապոյ (վախա) պիտի ըլլայ, Յունարէն 1էն մինչև Սեպտեմբերի 1 : և մէկ կարճ արձակուրդ մըն ալ պիտի ըլլայ Նիկիտայի 24էն մինչև Յունարէնի 2 : և Երբ ուրբաթէն մինչև Օգոստի, երկար արձակուրդի ատեն մնացող աշակերտաց իւրաքանչիւրը հաստուցանելու է 5 լրացա սթերլին :

13. Ով որ ուսումնարանին վերաբերեալ գործ մը կամ ըսելը մը ունենայ, պէտք է որ կանխիկ վճարուած նամակով ծանուցանէ լրտաւածայի մէջ Սուրբ Յովնանի ժողովը՝ թիւ 3 : ընկերութեան քարտուղարին : Սաղայի մէջ Վեր : հրամանաւ տար Նիկիտայի ուսումնարանին : Երբ ուզեմ Նիկիտայի կալիսոպոսին : Գահրէի մէջ Վեր : Իտալերին : Գերմանութի Պարք անուն Նիկիտայի ախուականին : Յոռպէ՝ Նիկիտայի հիւպատոս Երբոյ Խայաթին : Գամակոս՝ Վեր : Ռօպուր կամ արգոյ բժիշկ Սիւնայիցին : Իզմիր՝ Վեր : Իտալին : Սուրբ Սիւնիոյ մօտ՝ արգոյ բժիշկ Զօրգ Լէյցին :

Նիկիտայի քարտուղարն որ ի Օգոստին :

Տպարանի միջոցաւ⁽¹⁾ երբոր ծնողաց ծանօթութիւն տուինք անգղիական դատարարականութեան

(1) Տես Եմբարտեալ գաղղարէն օրագրին սպրիլ 18 մայիս 11 թիւերուն մէջ :

